

לשמוע קול תורה – מדרש בפרשה

פרשת ויצא

ירידה לצורך עלייה

יעקב בורח מעשו אחיו ויוצא במצוות אביו לחרן, לבית משפחת אימו:

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה" (בראשית כח, י).

מדוע חשוב לתורה לציין את עובדת צאתו של יעקב מבאר שבע? הלא די היה לכתוב כי הלך לחרן, שבה מתרחש עיקר סיפור הפרשה. רש"י עונה על השאלה בעזרת המדרש:

לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה.

דברי רש"י מעוררים תמיהה: אומנם יעקב אבינו יצא מבאר שבע, אך יצחק אביו, שהיה צדיק עצום, עדיין גר בה. כיצד אפוא אמרו חז"ל שפנה הודה, פנה זיווה ופנה הדרה של העיר?!

התשובה פשוטה: בריחת יעקב איננה סתם יציאה מן העיר – עזיבתו סותמת לכאורה את הגולל על תהליך ההתיישבות העברית בארץ ישראל שהחל לקרום עור וגידים!

תהליך ההתיישבות התחיל בבוא אברהם אבינו לארץ, והמשיך בימי יצחק אבינו שהעמיק אותו והתבסס בארץ – עדי כדי כך שהפלישתים גירשוהו תחילה בטענת "לָךְ מַעֲמֹנֵנוּ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד" (לעיל כו, טז), ולאחר מכן ביקשו לכרות עימו ברית – באומרם "רְאוּ רָאִינוּ כִּי הָיָה ה' עִמָּךְ" (שם פס' כח). והינה, עם בריחת יעקב נראה שכל המאמצים יורדים לטמיון, ועל כן העיר באר שבע קודרת ועצבה.

ואולם כל זה נכון רק למראה עיני בשר ודם, אך באמת מתוך השבר תצמח אורה גדולה. יעקב היורד לחרן ימצא שם את נשותיו, יקים משפחה ענקית ויתעשר מאוד – ובעקבות זאת יוכל לחזור לארץ בלי לפחד כלל מעשו אחיו.

מכאן שאין להתיימש מהקשיים ומהמכשולים שבדרך, שבדרך כלל אינם אלא דרך נסתרת להגיע אל המטרה.

ירידתו של יעקב לחרן הייתה אפוא ירידה לצורך עלייה.

שאל דוד בוצ'קו